

MARIA COLIBABA¹, ROMÂNIA

Cuvinte-cheie: Maramureș, diaspora londoneză, tradiții, port popular, identitate culturală.

**Maramureșul reconstituit în diaspora: memorie,
tradiție și continuitate culturală în
comunitatea românească din Londra**

Rezumat

Articolul analizează modul în care comunitatea maramureșeană stabilită la Londra păstrează și adaptează tradițiile și valorile culturale în contextul migrației contemporane. Studiul urmărește rolul bisericii, al familiei și al practicilor comunitare în menținerea legăturii cu spațiul natal și în transmiterea identității culturale către noile generații. Sunt evidențiate importanța portului popular, a colindelor, a sărbătorilor religioase și a patrimoniului cultural transportat în diaspora, precum și rolul memoriei colective în reconstruirea simbolică a „Maramureșului de acasă”. Articolul subliniază faptul că tradiția nu dispare în condițiile migrației, ci continuă să fie reinterpretată și adaptată în noile spații ale vieții cotidiene.

¹ Drd. Univ. Valahia din Târgoviște.

Keywords: Maramureș, London Romanian diaspora, traditions, traditional costume, cultural identity.

Maramureș Reconstructed in the Diaspora: Memory, Tradition, and Cultural Continuity in the Romanian Community in London

Summary

This article investigates how the Maramureș community in London preserves and adapts its cultural traditions and values amid contemporary migration. Particular emphasis is placed on the role of the church, family, and community practices in maintaining ties with the homeland and transmitting cultural identity to younger generations. Special attention is given to the significance of traditional costumes, Christmas carols, religious celebrations, and the cultural heritage carried into the diaspora, as well as to the role of collective memory in the symbolic reconstruction of the “Maramureș homeland.” The article argues that tradition does not disappear under migration; rather, it is continuously reinterpreted and adapted to new settings of everyday life.

Maramureșul reconstituit în diaspora: memorie, tradiție și continuitate culturală în comunitatea românească din Londra

Plecarea maramureșenilor spre Occident după anul 1990 a schimbat profund viața comunităților din nordul României. Pentru numeroase familii din Maramureș și special din zona văii Izei, migrația a devenit treptat parte a existenței cotidiene.² La început, plecările au fost motivate aproape exclusiv de dificultățile economice ale perioadei postcomuniste. În timp însă, experiența migrației a produs transformări mai profunde, influențând relațiile familiale, viața comunitară și modul în care oamenii își păstrează legătura cu locurile de origine.

În ultimele două decenii, Londra a devenit unul dintre principalele centre ale diasporei maramureșene din Regatul Unit.³ În diferite zone ale capitalei britanice s-au format comunități în care legăturile familiale, tradițiile și relațiile apropiate dintre membrii comunității continuă să ocupe un loc important. Deși viața cotidiană se desfășoară într-un spațiu urban occidental, numeroși maramureșeni păstrează obiceiuri, practici religioase și forme de socializare specifice comunităților din care provin.

În cazul comunității maramureșene din Londra, experiența diasporei nu înseamnă abandonarea tradiției, ci mutarea și adaptarea ei într-un alt spațiu cultural. În jurul bisericii, al sărbătorilor religioase și al întâlnirilor comunitare, maramureșenii reconstruiesc fragmente din universul familiar al locurilor de origine. Costumele populare, colindele, mesele tradiționale, limba română și relațiile apropiate dintre familii continuă să facă parte din viața comunității, chiar și la sute de kilometri distanță de Maramureș.

În zilele marilor sărbători religioase, spațiile comunitare românești din Londra capătă adesea atmosfera întâlnirilor din satele maramureșene. În jurul bisericilor se aud conversații purtate în grai maramureșean, iar portul popular, colindele și mesele organizate după slujbe transformă pentru câteva ore spațiul londonez într-o extensie simbolică a cuvântului „acasă”. Pentru mulți dintre cei plecați, aceste momente reprezintă mai mult decât simple întâlniri sociale; ele devin forme de continuitate afectivă și culturală într-un spațiu străin.

Legătura cu Maramureșul continuă să fie prezentă și prin drumurile frecvente spre România, prin participarea la nunți, botezuri și hramuri, dar și prin contactul permanent cu familia rămasă acasă. Noile mijloace de comunicare, apelurile video și rețelele sociale reduc distanțele și contribuie la menținerea unei relații vii între diaspora și comunitățile de origine. Astfel, pentru numeroși maramureșeni stabiliți în Londra, viața se desfășoară între două lumi, între experiența cotidiană a diasporei și memoria locurilor natale.

Lucrarea de față urmărește modul în care comunitatea maramureșeană din Londra

² Dumitru Sandu, *Migrația transnațională a românilor din perspectivă comunitară*, Iași, Polirom, 2010, p. 35–42.

³ Remus Gabriel Anghel, *Romanians in Western Europe. Migration, Status Dilemmas and Transnational Connections*, Lanham, Lexington Books, 2013, p. 88–94.

păstrează și adaptează tradițiile și valorile culturale moștenite din spațiul natal. Studiul acordă o atenție specială rolului bisericii, patrimoniului cultural transportat în diaspora și practicilor comunitare prin care memoria și identitatea continuă să fie transmise noilor generații.

Biserica și viața comunitară în diaspora

În viața comunității maramureșene din Londra, biserica ocupă un loc central. Dincolo de dimensiunea religioasă, aceasta funcționează ca spațiu de întâlnire, socializare și păstrare a legăturilor dintre membrii comunității. Pentru mulți dintre cei plecați din Maramureș, participarea la slujbele religioase reprezintă una dintre cele mai apropiate forme de reconectare cu atmosfera satului natal și cu valorile culturale ale locului de origine.

În societatea tradițională maramureșeană, biserica a avut întotdeauna un rol important în organizarea vieții colective.⁴ Calendarul religios structura timpul comunității⁵, iar sărbătorile și ritualurile religioase reprezentau momente de întâlnire și solidaritate. Această funcție socială și culturală a fost transferată și în diaspora, unde biserica devine unul dintre puținele spații în care limba, tradițiile și relațiile comunitare continuă să fie trăite într-o formă apropiată de cea din Maramureș.

În jurul bisericilor românești din Londra se dezvoltă relații apropiate între familii, iar comunitatea funcționează adesea asemenea unei extensii simbolice a satului de acasă. După slujbe, oamenii rămân la mesele organizate în sălile comunitare, discută despre familie, despre cei rămași în țară sau despre ultimele evenimente din comunitățile de origine. În aceste momente, distanța dintre Londra și Maramureș pare redusă prin intermediul limbii, al memoriei și al experiențelor comune.

În zilele marilor sărbători religioase, atmosfera din jurul bisericilor capătă o încărcătură aparte. Familii întregi participă la slujbe îmbrăcate în costume populare, iar prezența portului tradițional oferă spațiului londonez o imagine care amintește de sărbătorile din comunitățile maramureșene. Colindele, pricesnele și mesele organizate după slujbe contribuie la recrearea unei atmosfere familiare și la păstrarea unui sentiment puternic de apartenență comunitară.

Fotografiile realizate în cadrul acestor evenimente surprind adesea contrastul dintre spațiul urban occidental și simbolurile culturale tradiționale aduse din Maramureș. În imagini apar copii îmbrăcați în costume populare, grupuri de colindători sau familii reunite în jurul meselor comunitare. Din perspectivă etnologică, aceste imagini au valoarea unor documente contemporane ale continuității culturale în diaspora.

Pentru numeroși migranți, biserica reprezintă și un spațiu de sprijin moral într-un context marcat de dificultățile adaptării și de dorul față de familie și locurile natale. În jurul

⁴ Mihai Dăncuș, *Zona etnografică Maramureș*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 1986, p. 214–220.

⁵ Pamfil Bilțiu, *Obiceiuri tradiționale maramureșene*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2008, p. 55–68.

Viflaimul pus în scenă la Biserica din Borehamwood - Londra

comunității religioase se dezvoltă forme de solidaritate și ajutor reciproc, iar noii veniți găsesc deseori aici primele contacte și primele legături sociale în diaspora.

Un rol important îl au și activitățile dedicate copiilor și tinerilor. Serbările organizate cu ocazia Crăciunului, participarea la colinde sau implicarea copiilor în activități culturale și religioase reprezintă modalități prin care părinții încearcă să păstreze legătura noilor generații cu tradițiile și valorile comunității de origine. În multe situații, aceste momente capătă o puternică dimensiune emoțională, fiind percepute ca dovezi ale continuității culturale într-un spațiu străin.

În diaspora londoneză, biserica nu este doar un loc destinat practicii religioase, ci și un spațiu al memoriei colective.⁶ Aici se păstrează graiul, cântecele religioase, obiceiurile și formele tradiționale de socializare care fac parte din universul cultural maramureșean. Prin intermediul acestor practici, comunitatea reușește să mențină o legătură vie cu spațiul natal și să transmită mai departe valori și simboluri identitare.

„Maramureșul de acasă” recreat în Londra

În diaspora londoneză, numeroase familii maramureșene încearcă să păstreze în viața de zi cu zi elemente care amintesc de spațiul natal. Apartamente sau case aflate în cartiere londoneze obișnuite păstrează în interior obiecte aduse din Maramureș: icoane pe sticlă, ștergere tradiționale, ceramică, fotografii de familie sau diferite obiecte de artizanat popular.

⁶ Maurice Halbwachs, *La mémoire collective*, Paris, Albin Michel, 1997, p. 72–81.

Acestea nu reprezintă simple elemente decorative, ci forme prin care oamenii își păstrează legătura afectivă cu locurile din care provin.

În multe locuințe, interiorul păstrează fragmente simbolice ale gospodăriei de acasă. Fotografiile cu părinți și bunici, icoanele sau obiectele tradiționale contribuie la construirea unui spațiu familiar într-un oraș aflat departe de universul cultural maramureșean. În jurul sărbătorilor religioase, mesele sunt pregătite după obiceiurile cunoscute din familie, iar atmosfera încearcă să reproducă, chiar și pentru scurt timp, imaginea sărbătorilor petrecute în satul natal.

Un rol aparte îl ocupă portul popular, prezent frecvent la evenimentele comunității românești din Londra. În cadrul slujbelor religioase, al serbărilor sau al diferitelor întâlniri organizate de comunitate, costumele tradiționale continuă să fie purtate cu respect și emoție. Pentru generațiile mai în vârstă, acesta păstrează legătura cu lumea copilăriei și cu memoria familială, iar pentru cei tineri reprezintă adesea primul contact concret cu patrimoniul cultural moștenit.

În zilele marilor sărbători, spațiile comunitare românești din Londra se transformă pentru câteva ore într-o extensie simbolică a Maramureșului. Costumele populare, muzica tradițională și colindele creează o atmosferă care amintește de întâlnirile și sărbătorile din comunitățile de origine. În jurul bisericilor sau în sălile unde sunt organizate evenimente culturale și religioase, oamenii re trăiesc fragmente din universul familiar rămas acasă.

Fotografiile realizate la aceste evenimente surprind frecvent această coexistență dintre spațiul occidental contemporan și simbolurile tradiționale maramureșene. Imaginile cu copii născuți în Regatul Unit purtând costume populare, grupuri de colindători sau familii reunite în jurul meselor comunitare ilustrează modul în care tradiția continuă să fie prezentă și reinterpretată în diaspora. Din perspectivă etnologică, aceste imagini devin documente importante ale unei culturi aflate în mișcare, adaptată noilor realități sociale și geografice.

În cadrul comunității continuă să fie organizate mese tradiționale, întâlniri dedicate sărbătorilor religioase și diferite activități culturale. În multe cazuri, aceste obiceiuri capătă în diaspora o valoare simbolică mai puternică decât în localitățile de origine, tocmai pentru că ele devin forme de păstrare a identității într-un spațiu străin. Această formă de patrimoniu „migrat” în diaspora poate fi privită ca un *patrimoniu mobil*,⁷ aflat într-o permanentă circulație între Londra și Maramureș. Costumele populare, obiectele religioase, fotografiile de familie sau produsele tradiționale circulă constant între cele două spații, fiind aduse de rude, purtate la evenimente sau păstrate ca simboluri ale continuității familiale și culturale.

Totuși, tradiția nu este păstrată într-o formă rigidă sau identică celei din satul natal. În Londra, numeroase obiceiuri sunt adaptate ritmului și condițiilor vieții urbane occidentale. Evenimentele comunitare reunesc persoane provenite din diferite zone ale Maramureșului, iar tradițiile sunt uneori simplificate sau reinterpretate. Cu toate acestea, esența simbolică a obiceiurilor și sentimentul apartenenței comunitare rămân puternic prezente.

⁷ Jan Assmann, *Cultural Memory and Early Civilization*, Cambridge, Cambridge University Press, 2011, p. 36–40.

În cazul generațiilor tinere, contactul cu portul popular și cu tradițiile comunității are o puternică dimensiune afectivă și educativă. Participarea copiilor la colinde, dansuri populare sau activități culturale contribuie la dezvoltarea unei relații simbolice cu spațiul de origine al familiei. Chiar și în situațiile în care limba română este folosită mai puțin în viața de zi cu zi, elementele vizuale și ritualice ale tradiției continuă să joace un rol important în transmiterea identității culturale.

Prin toate aceste practici, diaspora maramureșeană din Londra demonstrează că tradiția nu dispare odată cu migrația, ci continuă să fie purtată, adaptată și reconstruită în noile spații ale vieții cotidiene.

Copiii diasporei

În cadrul comunității maramureșene din Londra, copiii ocupă un loc important în procesul de păstrare și transmitere a tradițiilor. Pentru numeroși părinți plecați din Maramureș, menținerea legăturii dintre noile generații și spațiul de origine reprezintă o preocupare constantă. Într-un context cultural diferit, aflat departe de comunitățile natale, familia și biserica devin principalele cadre prin care identitatea culturală este transmisă mai departe.

În multe familii, limba română continuă să fie vorbită în casă, chiar dacă viața socială și educațională a copiilor se desfășoară în limba engleză. Părinții încearcă să păstreze obiceiurile și valorile cu care au crescut, iar sărbătorile religioase sau întâlnirile comunitare devin momente importante de apropiere culturală și familială.

Vacanțele petrecute în Maramureș au un rol esențial în acest proces. Numeroși copii sunt trimiși vara la bunici sau rude apropiate, unde intră în contact direct cu viața satului, cu ritmul comunității și cu tradițiile religioase și familiale. Participarea la hramuri, nunți, botezuri sau sărbători religioase contribuie la dezvoltarea unei relații afective cu locurile din care provin părinții lor.

Pentru mulți copii născuți sau crescuți în Regatul Unit, experiența acestor vizite reprezintă primul contact direct cu universul cultural maramureșean. Satul, biserica, costumul popular, mesele tradiționale sau întâlnirile cu rudele devin repere importante ale memoriei familiale și ale propriei identități.

În cadrul comunității londoneze, copiii participă frecvent la colinde, dansuri populare sau serbări organizate de biserică și de diferite grupuri comunitare. Prezența lor în costume populare are o puternică valoare simbolică pentru părinți și bunici, fiind percepută ca o formă de continuitate a tradiției în diaspora. În numeroase fotografii realizate la evenimentele comunității apar copii purtând straie populare, ținând steaguri românești sau participând la obiceiuri și momente religioase specifice sărbătorilor de iarnă și Paștelui.⁸

⁸ Fotografii realizate în cadrul comunității maramureșene din Londra, arhiva personală a autoarei, 2014–2021.

Cocon de pe Iza cu suman - Londra, 2018

Aceste imagini reflectă nu doar dorința părinților de a păstra tradiția, ci și încercarea comunității de a transmite mai departe un anumit mod de a înțelege apartenența culturală. În diaspora, tradiția devine adesea mai conștient valorizată decât în spațiul de origine, tocmai pentru că ea este percepută ca un element esențial al păstrării identității.

În același timp, generațiile tinere cresc între două lumi culturale diferite. Viața de zi cu zi, școala și relațiile sociale sunt influențate în mare măsură de societatea britanică, în timp ce spațiul familial și comunitar păstrează valori și practici culturale românești și maramureșene. Pentru mulți dintre acești copii, identitatea se formează între cele două universuri culturale,⁹ fără ca acestea să se excludă reciproc.

În numeroase cazuri, copiii și tinerii dezvoltă o relație diferită cu tradiția față de cea a generațiilor mai în vârstă. Dacă pentru părinți și bunici tradiția este asociată direct cu experiența vieții din satul natal, pentru generațiile născute în diaspora ea este adesea descoperită prin intermediul familiei, al fotografiilor, al poveștilor și al evenimentelor comunitare. Chiar și astfel, aceste practici contribuie la păstrarea unei legături simbolice cu Maramureșul și cu memoria familială.

Un rol important îl au și noile mijloace de comunicare. Apelurile video cu bunicii, fotografiile trimise din România sau contactul permanent cu rudele contribuie la reducerea distanței dintre diaspora și spațiul natal. Pentru multe familii, relațiile cu cei rămași în Maramureș continuă să facă parte din viața cotidiană, chiar și la mii de kilometri distanță. Prin intermediul acestor experiențe, tradiția nu este transmisă doar ca patrimoniu cultural, ci și ca formă de memorie afectivă și familială. În diaspora londoneză, identitatea culturală

⁹ Steven Vertovec, *Transnationalism*, London, Routledge, 2009, p. 78–84.

continuă să fie construită prin relații, experiențe și practici cotidiene care păstrează vie legătura cu Maramureșul.

Între Londra și Maramureș

Pentru numeroși maramureșeni stabiliți în Regatul Unit, plecarea nu a însemnat o ruptură definitivă de comunitatea de origine. Chiar dacă viața profesională și cotidiană se desfășoară în Londra, legătura cu Maramureșul continuă să rămână prezentă în viața de zi cu zi prin familie, tradiții, călătorii și memoria locurilor natale.

Drumurile spre România fac parte din ritmul obișnuit al multor familii din diaspora. În perioada sărbătorilor religioase, a vacanțelor de vară sau a evenimentelor familiale, numeroși migranți revin în localitățile de origine pentru nunți, botezuri, hramuri sau întâlniri cu familia. Aceste deplasări periodice contribuie la menținerea relațiilor comunitare și la păstrarea unei continuități afective cu spațiul natal. În multe situații, cei plecați continuă să investească în casele și gospodăriile rămase în Maramureș. Case renovate sau construite din banii obținuți în străinătate au devenit parte a peisajului rural contemporan și reflectă

Hristos a înviat - Fam. Vlad, Londra

legătura permanentă dintre migrație și comunitatea de origine. Chiar dacă multe dintre aceste locuințe sunt locuite doar temporar, ele păstrează o puternică valoare simbolică și reprezintă pentru numeroase familii expresia dorinței de a menține legătura cu „acasă”.

În același timp, noile mijloace de comunicare au schimbat profund relația dintre diaspora și spațiul natal. Apelurile video, grupurile de WhatsApp și rețelele sociale permit menținerea unui contact aproape permanent între cei plecați și rudele rămase în Maramureș. Evenimentele importante ale familiei sunt împărtășite în timp real, iar distanța geografică este redusă prin intermediul comunicării continue.

Pentru numeroși migranți, viața se desfășoară între două spații care coexistă permanent în plan afectiv și cultural. Londra reprezintă locul muncii și al vieții cotidiene, în timp ce Maramureșul rămâne spațiul memoriei familiale, al tradițiilor și al apartenenței emoționale. Între cele două lumi există o circulație continuă de oameni, obiecte, fotografii și simboluri culturale. Între Londra și Maramureș circulă permanent pachete, fotografii, haine populare, icoane și daruri pentru familie. Aceste obiecte păstrează nu doar legătura dintre cei plecați și cei rămași acasă, ci și sentimentul continuității unei lumi familiale și comunitare.

În cadrul diasporei, memoria locurilor natale continuă să joace un rol important în definirea identității colective. Numeroase conversații purtate între membrii comunității se întorc frecvent spre satul natal, spre familie, spre copilărie sau spre experiențele trăite înaintea plecării. În jurul acestor amintiri se construiește o formă de solidaritate bazată pe experiențe comune și pe apartenența la același spațiu cultural.

În același timp, experiența migrației a produs și transformări importante în modul în care comunitatea se raportează la tradiție și identitate. Pentru mulți dintre cei plecați, obiceiurile și simbolurile culturale au devenit mai conștient valorizate în diaspora decât în perioada vieții petrecute în satul natal. Distanța față de spațiul de origine a contribuit, paradoxal, la consolidarea nevoii de păstrare și reafirmare a identității culturale.

Astfel, între Londra și Maramureș se dezvoltă un spațiu simbolic al continuității culturale, în care tradițiile, memoria și relațiile familiale continuă să fie purtate și reinterpretate de comunitatea diasporei. Migrația nu a însemnat dispariția universului cultural maramureșean, ci mutarea și adaptarea lui într-un alt context social și geografic.

Concluzii

Comunitatea maramureșeană din Londra oferă un exemplu relevant despre modul în care tradițiile și memoria culturală pot fi păstrate și adaptate în condițiile migrației contemporane. Departate de spațiul natal, numeroși maramureșeni continuă să reconstruiască prin biserică, familie, obiceiuri și relații comunitare fragmente importante ale universului cultural din care provin.

În jurul sărbătorilor religioase, al întâlnirilor comunitare și al practicilor cotidiene, diaspora recreează simbolic atmosfera familiară a Maramureșului. Portul popular, colindele,

mesele tradiționale, limba română și legăturile apropiate dintre familii contribuie la păstrarea unei continuități culturale care depășește distanțele geografice. În multe situații, aceste tradiții capătă în diaspora o valoare simbolică și afectivă chiar mai puternică decât în comunitățile de origine, tocmai pentru că ele devin forme de păstrare a identității într-un spațiu străin.

Un rol important în acest proces îl au biserica și familia, principalele cadre prin care memoria culturală continuă să fie transmisă noilor generații. Participarea copiilor la colinde, serbări religioase sau evenimente comunitare, precum și contactul permanent cu rudele și localitățile din Maramureș contribuie la menținerea unei legături simbolice cu spațiul de origine.

Experiența diasporei maramureșene arată că migrația nu conduce în mod necesar la pierderea tradițiilor și a apartenenței culturale. Dimpotrivă, în numeroase cazuri, distanța față de locurile natale determină o valorizare mai conștientă a patrimoniului cultural și a memoriei colective. Costumele populare, obiectele tradiționale, colindele sau practicile religioase devin simboluri importante ale continuității și solidarității comunitare.

În diaspora londoneză, tradiția nu este conservată într-o formă rigidă sau muzeală, ci continuă să fie adaptată și reinterpretată în funcție de noile realități sociale și culturale. Comunitatea maramureșeană reușește astfel să mențină vie legătura cu spațiul natal, construind între Londra și Maramureș un univers cultural aflat într-o permanentă transformare, dar profund legat de memoria și valorile comunității de origine.

Bibliografie selectivă

Anghel, Remus Gabriel, *Romanians in Western Europe. Migration, Status Dilemmas and Transnational Connections*, Lanham, Lexington Books, 2013.

Assmann, Jan, *Cultural Memory and Early Civilization. Writing, Remembrance and Political Imagination*, Cambridge, Cambridge University Press, 2011.

Bilțiu Pamfil, *Obiceiuri tradiționale maramureșene*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2008.

Castles, Stephen; Miller, Mark J., *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*, London, Palgrave Macmillan, 2009.

Dăncuș, Mihai, *Zona etnografică Maramureș*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 1986.

Halbwachs, Maurice, *La mémoire collective*, Paris, Albin Michel, 1997.

Levitt, Peggy, *God Needs No Passport. Immigrants and the Changing American Religious Landscape*, New York, The New Press, 2007.

Nora, Pierre, *Les lieux de mémoire*, Paris, Gallimard, 1984–1992.

Sandu, Dumitru, *Migrația transnațională a românilor din perspectivă comunitară*, Iași, Polirom, 2010.

Vertovec, Steven, *Transnationalism*, London, Routledge, 2009.

Fotografii și materiale documentare din cadrul comunității maramureșene din Londra, arhiva personală a autoarei – 2014-2021.